

TÜRKİYE TÜRKÇESİNE DAİR RUSÇA NEŞRİYAT (1776-1963) ÜZERİNDE BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ

İSMAIL EREN

İkinci Dünya Savaşından sonra Batıda olduğu gibi Doğuda da Türk dili, edebiyatı ve tarihine karşı olan ilgi günden güne artmaktadır. Dünyanın bir çok kültür merkezlerinde yeni yeni Türkiyat enstitüleri ve Türkoloji bölümleri kurulmaktadır. Bu müesseselerden bazı-
larının Türk kültürüne dair yayınladıkları ilmî değeri haiz eserleri ted-
kik ederek faydalanmak, daha geniş çevrelere tanıtmak ve icabında
tenkid etmek şöyle dursun, bazı sebeplerden bu yayınların bir çoğundan
alâkalı araştırmacıların haberdâr dahi olmadıkları acı bir vaki'dir. Buna
binaen biz, öncelikle, şimdiye kadar oldukça meçhul kalmış, fakat
diğer taraftan siyasî, askerî, iktisadî ve ilmî bakımdan Rusya'da 1776
yılından itibaren hemen günümüze kadar Türkiye türkçesine dair ya-
yınlanmış olan yüzlerce çeşitli gramer, sözlük, okuma ve mükâleme
kitabı ile bir çok fonetik, morfolojik, sentaks ve sözlük meselelerini
inceliyen orijinal ve değerli etüd ve monografilerin imkân dahilinde
tam bir bibliyografyasını hazırlamağa gayret ettik.

Bu devre içinde (1776-1963) Rusya'da Türkiye türkçesi ile ilgili
olarak yayınlanan bütün makale ile eserleri tesbit edemediğimiz
muhakkaktır. Bilhassa son üç yıl (1961-1963) içindeki yayınların
bir kısmını tesbit etmeğe muvaffak olamadık¹. Ayrıca, istifade
ettiğimiz kaynaklar yalnız ilmî bir mahiyette olanları belirttikleri
için, popöler ve enformativ bir şekilde yazılanları şimdilik nazarı
i'tibara almadığımız gibi, siyasî bir gaye ile yazılan bazı makalelere de
yer vermedik. Türk, Batı ve Rus türkologlarının Türk dili ile ilgili bir

* Mecmuamız, muhtelif yabancı ülkelerde türkoloji sahasında yapılmış olan neşri-
yatın peyderpey bibliyografyalarını tertib ve neşretmek arzusundadır. Bu yazı, bunlar-
dan biri olarak müellife Türkiyat Enstitüsü'nce hazırlattırılmıştır.

¹ Meselâ, bu devre içinde yayınlanan *İstoriçeskoe razvitie leksiki tyarxskih yazı-
kov* [Türk dilleri sözlüğünün tarihî gelişmesi]. Moskova 1961 İzd-vo Akad. nauk SSSR,
467 s. dergisi ile buna benzer daha bazı neşriyattaki Türkiye türkçesine ait etüdlerin
mahiyeti hakkında henüz bir bilgimiz yoktur.

çok eserlerinin Rusya'da yapılan tanıtma ve tenkidleri de alınmamıştır². Geçen yüzyılda yazılıp fakat bugüne kadar yayınlanmayan eserler³ ile mezuniyet tezleri⁴; keza, rusça hariç, Türk ve başka dillerin müştereken Rusya'da basılan sözlükleri⁵ ile batı dillerindeki etüdleri⁶ de dahil edilmemiştir. Hattâ Rusya'da doğrudan doğruya Türkiye türkçesi ile yayınlanan bu nevi eserler⁷ de şimdilik bibliyoğrafya haricinde bırakılmıştır. Nihayet, mevzumuz dışında olduğu için, Ukrayna dili⁸ ve sair Türk lehçeleri⁹ ile Türkiye türkçesine ait yayınlanan bir çok makale ile eserlerden de sarfınazar edilmiştir.

Geçen yüzyıldan beri Batı memleketlerinin bir çoğu, Rusya'da Türko-loji sahasındaki çalışma, gelişme ve teşkilâtlandırmayı daimî bir surette ve büyük bir alâka ile takip ettiğini, meselâ *Index Islamicus*¹⁰ ve Zeylinden. (*Supplement*)¹¹ öğrenmekteyiz. Bizde ise ancak Cumhuriyet devrinde

² Bk. A. Caferoğlu, *Anadolu dialektolojisi üzerine malzeme*. Takdim eden: A. KonoNov, Sovestskoe vostokovedenie III, Moskova-Leningrad 1945, s. 301-302; *Türkçe Sözlük*. 3. Bası, Hazırlayan Mehmed Ağakay. Ankara 1958. 856 S. Tenkit eden: R. A. Aganin, Problemi Vostokovedeniya IV, Moskova 1960, s. 216-219. Burada ve bundan sonraki notlarda birer ikişer misâl vermekle, gerek Rusya'da gerekse diğer bazı Doğu ve Batı ülkelerinde Türkiye türkçesi ile ilgili daha nice eserlerin yazılıp yayımlandığına işaret etmekle de bu sahada çalışmak niyetinde olanların nazarı dikkatinü çekmek istiyoruz.

³ (Anonim), *Turetskiy leksikon. Turetsko-russkiy slovar'* (okolo 30.000 slov). [Türkçe Leksikon. Türkçe-Rusça Sözlük. 30 bin kadar kelime]. 29 ağustos 1793 tarihinde sona eren bu yazma sözlük, Leningrad'da Sovyet İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsünde muhafaza edilmektedir (Şark yazmaları bölümü 1/7, No. 18).

⁴ Pozner-Malovitskaya İ.B., *Mnojestvennoe cislo v turetskom yazıke*. [Türk dilinde çoğul]. 1950 yılında Leningrad Devlet Üniversitesinde müdâfaa olunan bir tezdır.

⁵ Handjeri (Prince Alexandre), anc. hospodar de Moldavie, *Dictionnaire français, arabe, persan et tare* (sans transcription an car. lat.). Moscou, 1840-1841. 3 vol. 992. 658. 805 p. 40. A utilisé la traduction du Kamus par Asim ef. (Bk. Jean Denny, *L'osmanlı moderne et le Türk de Turquie*, Philologiae Turcicae Fundamenta I, Wiesbaden 1959, s. 237.

⁶ Bérésine, *Recherches sur les dialectes musulmans. 1. Système des dialectes tures*. Kazan 1848.

⁷ Prof. Dr. B(ekir) Çobanzade, *Türk dili ve edebiyatının tedris usûlü I*, Bakû 1926. 246 S.

⁸ Krim'skiy A. E., *Tyurki ih movi ta literaturı* [Türkler, dilleri ve edebiyatları], Kiev 1930; Grunin T. İ., *Turetskaya mova. Elementarna gramatika ta noviy al'fabet* [Türk Dili. Yeni alfabeli kısa bir gramer]. Kiev 1930.

⁹ Said Halid, *Osmanlı, Özbek, Kazak dillärinin makayasäli sarfı*. Bakû 1926. 110 S.; İşmuhametov G., *Tyurki, farsı garep hem kazahça, tatarça, rusça sazlekçe*. Kazan 1954.

¹⁰ J. D. Pearson, *Index Islamicus 1905-1955. A Catalogue of articles on Islamic subjects in periodicals and other collective publications*. Cambridge 1958.

¹¹ J. D. Pearson, *Index Islamicas. Supplement 1956-1960*. Cambridge 1962.

bunevi çalışmalara, bazan ve dolayısıyla ilgi gösterilmiştir. Bibliyografyada yer alan etüd ve eserlerden bazıları, umumiyetle Türk dili sahasında çalışan bilginlerimiz tarafından Ankara Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, Türk Dili, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Türkiyat Mecmuası ile benzeri neşriyatta takdim, tenkid ve bazen tercüme de edilmiş, değerli olan eserler iki, hattâ üç defa dahi tanıtılmıştır. Bizde yapılan bu nevi çalışmalardan tesbit edebildiklerimizi yeri geldikçe belirteceğiz.

Türkiye türkçesine ait Rusya'da yapılan neşriyatın, konu, müellif veya muayyen bir devreye göre bibliyografyasını tertip etmek hususunda son yıllarda bazı teşebbüsler görülür. Bilhassa Dr. J. Benzinger'in «*Einführung in das Studium der altaischen Philologie und der Türkologie*» (Wiesbaden 1953) eserini zikredebiliriz. Müellif bu eserinde, sair Türk lehçeleri yanında, Türkiye türkçesine de önemli bir yer vermiş ve -Rusya da dahil olmak üzere- bütün dünyada Türk diline ait yayınlanmış olan belli başlı etüd ve eserleri belirtmiştir. Bizde Sabit Paylı, bu eserdeki Altaistikin yalnız Türkolojiyi ilgilendiren bölümünü çevirerek yayınlamıştır¹². A. N. Kononov, meşhur «*Çağdaş Türk edebî dili grameri*» nde (s. 9 - 12), XVIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren günümüze kadar Türkiye türkçesine dair Rusya'da basılan belli başlı gramer ve sözlüklerden de bahsetmektedir. Bizde bu eseri teferruatı ile tanıtan Talât Tekin, Kononov'un eserinde belirtilen gramerleri de zikretmektedir¹³. Prof. Sadettin Buluç'un «*Anadolu Ağzları bibliyografyası*» adlı eserinde rusça yayımlanmış beş etüd de belirtilmektedir¹⁴. A. D (ilaçar), «*Türkiye türkçesi gramerlerinden seçme eserler*» yazısında, Rusya'da basılan yalnız dört türkçe gramerden bahsedilmektedir¹⁵. Aynı müellifin, «*Türkiye türkçesi sözlüklerinden seçme eserler*» adlı yazısında da yine yalnız dört türkçe sözlük gösterilmiştir¹⁶. Ağâh Sırrı Levend, «*Moskova bilimler akademisi dilcilik enstitüsünde*» isimli yazısında, Türkiye türkçesi ile sair Türk lehçelerine dair Rusya'da hazırlanmakta ve 1960 ' da tamamlanacak olan eserlerin bibliyografyasını vermektedir¹⁷.

¹² *Altay filolojisi ve Türkoloji etütlerine kılavuz*, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten (= TDAY-B) 1957, s. 131-177 ve 1958, s. 215-278.

¹³ *Grammatika sovremennogo turetskogo literaturnogo yazıka*. M. -L. 1956. Bk. TDAY-B 1959, s. 331-378.

¹⁴ Türkiyat Mecmuası (=TM), VII-VIII, cüz 1 (1942), s. 327-334.

¹⁵ Türk dili (=TD), II, sayı 21 (1953), s. 610.

¹⁶ TD, II, sayı 22 (1953), s. 680.

¹⁷ TD, VIII, sayı 94 (1959), s. 545-547

İkinci Dünya savaşından sonra 1958 yılına kadar Türkiye türkçesi ve sair Türk lehçelerine dair Sovyetler Birliği'nde rusça ve daha bazı Türk lehçelerinde yayınlanan muhtelif etüd ve Türkoloji dergilerindeki yazılar üzerinde bir bibliyografya denemesi de yapılmıştır ¹⁸.

Kezâ, bazı tanınmış Rus türkologlarının tercüme-i halleri neşrolunurken umumiyetle mühim eserlerinden de bahsolunmuştur (Bekir Çobanzade ¹⁹, A.N. Kononov ²⁰, É.V. Sevortyan ²¹, M.Ş. Şiraliev ²²).

Türk dili, edebiyatı, tarihi, folkloru ve daha başka konulara ait Sovyetler Birliği'nde yayınlanan bazı meslekî dergiler ²³ veya özel sayılar ²⁴ yıllık, armağan ²⁵ ve benzeri neşriyattaki etüdü de bizde kısaca tanıtılmıştır. Bunlardan değerli etüdüleri ihtiva edenler iki, hattâ üç defa muhtelif ilmî dergilerimizde sunulmuştur. ²⁶

Bundan başka, Rus türkologları, Türk Dil Kurumu Kongrelerine sundukları raporlarla ²⁷ batı dillerinde yayınladıkları bazı etüdü de dili-

¹⁸ Talât Tekin, *Sovyet Rusya'da savaştan sonra türkoloji çalışmaları*, TDAY-B 1959, s. 379-406.

¹⁹ A. Battal Taymas, *Kırımlı filolog-şair Bekir Çobanzâdeyi tanıtmak tecrübesi*, TDAY-B 1954, s. 233-263.

²⁰ TDK, *Onur üyelerimiz : 7 A. N. Kononov*, TD. VIII. sayı 96 (1959) s. 683-684.

²¹ TDK, *Haberleşme üyelerimiz : 6 É. V. Sevortyan*, TD, IX, sayı 103 (1960), s. 335-336.

²² TDK, *Haberleşme üyelerimiz : 9 Mehmedağa Şiralioğla Şiraliev*, TD IX, sayı 103 (1960), s. 504-505.

²³ Meselâ, Prof. A. Caferoğlu, « *Noviy Vostok* » [Yeni Şark] dergisinin 1-6 sayılarını TM. I (1925), s. 336-343 ile « *Orientalia* » dergisini yine TM. II (1926), İstanbul 1928, s. 526-528 de tanıtmıştır.

²⁴ *Tyurkologičeskiy Sbornik I.* [Türkoloji Dergisi I]. Akademiya Nauk SSSR, Otdelenie literaturı i yazıka. M.-L. 1951. 184 S. Tanıtınlar: J. Eckmann, (TDED VI (1954), s. 154-161); Abdülkadir İnan, (TD III, sayı 25 (1953) s. 5-7); Talât Tekin, (TDAY-B 1959, s. 383).

²⁵ *Akademiku Vladimira Aleksandroviçn Gordlevskomu k ego semidesyatipyatiletiyu. Sbornik statey.* [Doğumunun 75. yıl dönümü münasebetiyle Akademi üyesi Vladimir Aleksandroviç Gordlevskiy'e sunulan makaleler mecmuası]. Akademiya Nauk SSSR, Otdelenie Literaturı i Yazıka. M. 1953, 342 S. Tanıtınlar: J. Eckmann, (TDED V, 1953, s. 160-164); Talât Tekin, (TDAY-B 1959, s. 383-384).

²⁶ Bk. t. notu No. 24 ve 25.

²⁷ 1957 de VIII. Türk Dil Kurultayına sunulan raporların bir kısmı, *1960 da VIII. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler* adındaki eserde yayınlanmıştır. Bu eserde aşağıdaki sovyet türkologlarının bildirimlerine yer verilmiştir: A. N. Kononov, *Türkçede birleşik cümle problemi*, s. 175-179; É. V. Sevortyan, *Türk dillerinde fiillerin geçişli (transitif), geçişsiz (intransitif) olmalarına dair*, s. 181-190; M. Şiraliyev, *Azerbaycan dili dialektlerinin Türk dili dialektleri ile mükayeseli öğrenilmesi (Fonetik materialler esasında)*, s. 191-208.

mize çevrilerek neşrolunmuştur²⁸. Son yıllarda bazılarının etüdları de doğrudan doğruya- veya çevirenin adı zikrolunmadan -türkçe olarak bilhassa Türk Dili dergisinde yayınlanmaktadır²⁹. Sovyet Birliği'nde ortaya atılan yeni dil teorilerine karşı da alâka gösterilmiştir³⁰.

Nihayet; «*Türkoloji çalışmalarına toplu bir bakış ve ödevlerimiz*» adındaki yazıda da ezcümle Rusya'daki türkoloji çalışmalarının kısa tarihçesi, değerli türkologlarla belli başlı türkoloji dergilerinden bahsoiunmaktadır³¹.

Türk edebiyatı, tarihi ve güzel sanatlarına ait bazı neşriyat hariç, Türk dili veya Türk lehçeleri ile ilgili olarak bizde yayınlanan eserlerden yalnız Holdermann'ın «*Grammaire Turque*» adlı eseri daha onsekizinci yüzyılın ikinci yarısında iki defa Rusya'da neşrolunmuştur³². Diğer

²⁸ Samoylovitsh, *Les langues turques*, Encyclopedie de l'İslam, IV, s. 956-963. Türkçeye çeviren: Şerif Hulûsi, *Türk lehçeleri*, TD, seri III, sayı 6-7 (1946), a. 591-608; W. Radloff, *Einleitende Gedanken zur Darstellung der Morfologie der Türksprachen*, ZRAN, seri 8, cilt 7, No. 7, SPb. 1906.37 S. Bizde bu eseri M. Şükrü Akkaya, *Türk dilleri morfolojisinin irdelenmesine giriş* adı altında kısaltarak türkçeye çevirmiştir. Bk. TD, seri II, sayı 3-4 (1940), s. 62-71.

²⁹ Konstantin Lübmov, *Ana gramer hakkında fikir ve teklifler*, TD, VIII, sayı 89, s. 259-260; a. mll., «*Çekim*» teriminin anlamı nedir? (Gramer terimleri meselesinin halline doğru), TD IX, sayı 103 (1960), s. 351-354 ve sayı 104, s. 408-412; a. mll., *Çağdaş Türkiye türkçesinde çatı kategorisi ve çatı ekleri ile türetilen fiiller*, TD, XIII, sayı 147 (1963), s. 150-155.

³⁰ A. Dilaçar, *Nikolay Y. Marr (1865-1934) ve Yafetidoloji*, TD, seri III, sayı 1-3 (1945), s. 78-82.

³¹ TDAY-B 1960, s. 1-21.

³² *Grammaire Turque ou methode courte, facile pour apprendrela langue Turque* adını taşıyan bu eser, 1730 yılında Müteferrika matbaasında basılmıştır. Müellifin adı kitabın kapagında belirtilmediği halde, J. B. Holdermann (1694-1730) m olduğu katiyetle tespit edilmiştir. Kendi aslen Starsburglu bir Fransız cizvit misyoneri olup Galata'da bir kaç yıl ikamet etmiş, eseri yaylandıktan üç ay sonra vefat etmiştir. Bu eseri İbrahim Müteferrika, türkçeyi öğrenmek ihtiyacını hisseden ecnebiler için neşretmiştir. Bu gramerin diğer bir önemi, İstanbul'da müteharrik harflerle basılan ilk Fransız eseri olarak sayılmasıdır. O vakitler Avrupa ilmi çevreleri tarafından müsbet bir şekilde karşılanan bu gramerin esasını, umumiyet itibariyle, Meninski (1623-1698) nin *Linguarum orientalium, Turcicae, Arabicae, Persicae, institutionis, seu grammatica Turcica*... Vienne 1680, 1 cild (genişletilmiş 2. tabı: Vienne 1756, 2 c.) adlı eseri teşkil etmektedir. Prof. Bekir Çobanzade'ye göre: "Bu sarf Avrupa'da yazılmış birinci Türk sarfı sayılmak lâzım gelir" (*Türk dili ve edebiyatının tedris usûlü I*, Bakü 1926, s. 211). 1768-1774 yıllarında vaki olan Türk-Rus savaşlarının bir neticesi olarak türkçe için mütehasıs mütecimlerin yetiştirilmesi ihtiyacı duyulmuş ve bu maksatla Moskova Üniversitesinde türkçe dersler de ihdas olunmuştur. Talebelere ders vermek için de Holdermann'ın grameri muvafık görüldüğünden 1776 da Petersburg'da, bir yıl sonra da (1777) Moskova'da rusçaya çevrilerek yayınlanmıştır. Birinci tabın mütercimi bilinmemekle

taraftan, bizde bu sahada yapılan neşriyatın Sovyet türkologları tarafından büyük bir alâka ile takip olunduğunu³³, ilmî çalışmalarda geniş ölçüde istifade edildiğini, vakit vakit tanıtılıp tenkidlerinin de yapıldığını görmekteyiz³⁴.

Son zamanlarda Sovyet Birliği'nde hemen hemen bütün Türk lehçelerinin gramer ile sözlükleri yayınlandıktan sonra, umumiyetle, bibliyografyada da görüleceği gibi, Türkiye türkçesi de dahil olmak üzere, bir çok Türk lehçelerinin mukayeseli gramer meseleleri ile ilgili araştırmalara büyük bir hız ve önem verilmiştir. Bu konuları inceleyen bir çok eser ve özel dergilerin sayısı da gün geçtikçe artmaktadır. Bizce, yalnız *Isledovaniya po sravnitel'noy grammatike tyurkskih yazıkov*. [Türk dillerinin karşılaştırmalı grameri üzerine araştırmalar: fonetik, morfoloji, sentaks ve sözlük] serisini zikretmek, umumî bir fikir edinmek için kâfidir³⁵. Türk lehçelerinin mukayeseli araştırmalarında bazı türk bilginlerinin de temayüz ettiklerini görmekteyiz.

Bibliyografyada yer alan eserlerden Batıda yalnız Kazembek'in «*Obşçaya grammatika turetsko-tatarskogo yazıka*» [Türk-tatar dilinin umumî grameri] (2. Bası. Kazan 1848) Zencker tarafından almancaya çevrilmiştir³⁶. Diğer taraftan, Ruslar da Türkiye türkçesine ait Batıda basılan Henry Jehlitschka'nın *Türkische Konversations-Grammatik*,

beraber ikincisinin Moskova Üniversitesi talebelerinden R. Gablitsl' olduğu malûmdur. (N. A. Baskokov, *Vvedanie v izuçenie tyurkskih yazıkov*. [Türk dilleri tedkikine giriş], M. 1962), Fakat, tanınmış müsteşrik İ. Yu. Kraçkovskiy'e göre ise, her iki baskı da aynı olup yalnız ikincisine yeni bir başlıkla önsöz ilâve olunduğunu belirtmektedir. (*Turetskiy pervopeçatnik İbrahim Müteferrika i ego rabotı po geografii*). [İlk türk matbaacısı İbrahim Müteferrika ve bunun coğrafyaya ait eserleri]. Tyurkologičeskiy Sbornik I, M. -L. 1951, s. 124-125). Görmeğe muvaffak olduğumuz 1777 yılı baskısının bir sayfası fransızca, diğeri de rusçadır. Böylelikle Holdermann'ın gramerindeki yanlışlar düzeltilerek ikinci defa yayınlanmıştır. Şayet 1776 Petersburg baskısı da hem fransızca hem de rusça yayınlanmışsa, Müteferrika matbaasında basılan bu eserin üç defa yayınlandığı anlaşılıyor.

³³ É. V. Sevortyan, *Turetskoe yazıkoznanie k VIII s'ezdu turetskih lingvistikov*, Sovetskoe Vostokovedenie, 2, 1958, s. 139 - 142. Bu yazı bizde mütercim'in adı belirtilmeksizin *Türk dılcilerinin VIII. Kurultayında Türk dili bilgisi başlığı* altında yayınlanmıştır. (Bk. TDAY-B 1958, s. 323 - 341).

³⁴ Bk. t. notu No. 2.

³⁵ Bizde bu serinin birinci kısmını (Fonetik) Abdülkadir İnan tanıtmıştır, bk. TD VI, sayı 63 (1959), s. 136 - 133.

³⁶ *Allgemeine Grammatik der türkisch-tatarischen Sprache*. Aus dem Russische übersetzt und mit einem Anhang und Schriftproben herausgegeben von Dr. Julius Theodor Zenker. Leipzig 1848. 2. Bası, Berlin 1850. XXVI, 272 S.

Heidelberg 1895, eserini hem adapte etmişler, hem de çevirmişlerdir³⁷.

1955'de de Martti Räsänen'in *Materialen zur Lautgeschichte der türkischen Sprachen* (Helsinki, 1949) rusçaya çevrilmiştir³⁸.

Bibliyografyada görüleceği üzere, bazı makale ile eserler (meselâ N. K. Dmitriev'in bazı etüdları) önce fransızca, ingilizce, almanca ve italyanca yayınlanmış, rusçaya ise ancak son zamanlarda çevrilmiştir³⁹. Keza, önemli olan bazı etüd ve eserler, ikinci defa aynen veya genişletilerek yayınlanmıştır. Son yıllarda fotomekanik yolu ile geçen yüzyılda basılan bir çok değerli eserin (meselâ, Budagov ile Radlov'un meşhur lügatleri, bk. nr. 14, 25 ve 16, 26) reproduksiyonları yapılmaktadır. Bu nevi eserler muhtelif tarihlerde yayınlandıkları için, bibliyografyada ayrı ayrı göstermeği muvafık bulduk.

Teknik sebeplerden rusça metnin transkripsiyonu yerine, öteden beri bizde tatbik olunan transliterasyon şeklini hemen aynen kabul ettik. Dergi, yıllık, ansiklopedi, armağan ve benzeri neşriyatın kısaltmaları, eserlerin çoğunu görmediğimiz için de noktalama işaretleri, umumiyet itibarıyla, *Index Islamicus* ile *Supplement* ve *Sovietico-Turcica* da belirtilen şekilde benimsedik.

³⁷ Metod bakımından başarılı bir şekilde tertip olunan bu gramer, yukarıda görüldüğü gibi, rusçaya adapte edilmiş, sonra aslı çevrilmiştir. Yayınlandığı tarihten itibaren günümüze kadar Avrupa'nın muhtelif memleketlerinde tertip edilen bir çok türk dili gramerleri için bir örnek teşkil etmiş, burada verilen bir çok muvafık misaller iktibas edilmiştir. Hattâ bugün dahi bazı Avrupa üniversitelerinde osmanlıca bu gramerden doğrudan doğruya okutulmakta veya yardımcı bir ders kitabı olarak kullanılmaktadır. Bilhassa, Birinci Dünya Savaşı sıralarında siyasî ve askerî bakımdan Almanlar arasında türkçeye karşı daha büyük bir alâka uyanmış, öğrenmelerini temin etmek için hem bizde, hem de Almanya'da bir çok türkçe gramer basılmıştır. Bunlar arasında H. Jehlitschka'nın gramer ve anahtarındaki eski harfli türkçe temrinlerinin almanca transkripsiyonunu A. Helmling yayınlamıştır. (Jehlitschka, *Türkische Konversationsgrammatik. Umschreibung der türkischen Übungstücke in Lateinschrift* von A. Helmling. Heidelberg 1916. 49 S.). Tanınmış Yugoslav müsteşir Prof. Fehim Bayraktareviç, 1962 de Belgrad'ta yayınladığı *Türk gramerinin esasları* (Osnovi turske gramatike) adındaki eseri, umumiyet itibarıyla, müellifin de önsözde (s. 5) belirttiğine göre, Jehlitschka gramerinin metod ve misallerine dayanmaktadır.

³⁸ Bk.: R y a s a n e n M., *Materiali po istoričeskoj fonetike tyurkskih yazıkov*. Per. s nem. A. A. Yuldaşeva. Red., predislovie i primeçaniya N. A. Baskakova. [Türk dillerinin tarihî fonetiğine ait malzemeler. Almandan çeviren A. A. Yuldaşev. N. A. Baskakov'un redaksiyonu, önsözü ve mülâhazaları]. M., İzd. İn. Lit., 1955, 221 S.

³⁹ Ayrıca bk. N. K. D m i t r i e v , *Stroy tyurkskih yazıkov*. [Türk dillerinin struktürü]. M. 1962.

Bibliyografyada yer alan neşriyat, konulara göre kronolojik bir şekilde tanzim edilmiş, yayın tarihi belli olmayan yazılara her bir faslın sonunda yer verilmiş, ayrıca, müelliflerin soyadlarına göre bir alfabetik indeks tertip edilmiştir.

Bu bibliyografyayı tertip etmek için bir çok eser, dergi ve armağan gözden geçirilmiş, ayrıca şu eserlerden bilhassa istifade edilmiştir:

Baskakov, N. A., *Vvedenie v izuçenie tyurkskih yazıkov*. [Türk dilleri tedkikine giriş]. Moskova 1962.

Benzing, J., *Einführung in das Studium der altaischen Philologie und der Turkologie*. Wiesbaden 1953.

Benzig, J., *Altay filolojisi ve türkoloji etüdlerine kılavuz*. Çeviren Sabit S. Paylı. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten, 1957, s. 131-177 ve 1958, s. 215-278.

Dmitriev, N. K., *Turetskiy yazık*. [Türk dili]. Moskova 1960. (Bibi. s. 76-79).

Dmitriev, N. K., *Stroy tyurkskih yazıkov*. [Türk dillerinin yapısı]. Moskova 1962.

Hazai, Georg (red.), *Sovietico-Turcica*, Beitrage zur Bibliographie der türkischen Sprachwissenschaft in russischer Sprache in der Sowjetunion 1917-1957. Budapest 1960.

Kononov, A. N., *Grammatika sovremennogo turetskogo literaturnogo yazıka*. [Çağdaş Türk edebî dili grameri]. Moskova-Leningrad 1956 (Bibl. s. 9-14).

Kononov, A. N., *Grammatika sovremennogo uzbekskogo literaturnogo yazıka*. [Çağdaş Özbek edebî dili grameri]. Moskova-Leningrad 1960.

Loewenthal, R., *The Turkic languages and literatures of Central Asia. A bibliography*. Gravenhage 1957.

Pearson, J. D., *Index Islamicas 1906-1955*. Cambridge.

Pearson, J. D., *Index Islamicus. Supplement 1956-1960*. Cambridge 1962.

Philologiae Turcicae Fundamenta I, Wiesbaden 1959.

Severçevskaya, A.K. ve Çerman, T.P., *Bibliografya Turtsii 1713-1917*. [Türkiye bibliyografyası 1713-1917]. Moskova 1961.

Severçevskaya, A. K. ve Çerman, T. P. *Biblografiya Turtsii 1917-1958*. [Türkiye bibliyografyası]. 1917-1958. Moskova 1959.

Sevortyan, É. V., *Fonetika turetskogo yazıka*. [Türk edebî dili fonetiği]. Moskova 1955. (Bibl. s. 148-151).

Tekin, Talat, *Sovyet Rusya'da savaştan sonra Türkoloji çalışmaları*, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1959, s. 379-406.

Kısaltmalar

AN	= Akademiya Nauk
Avtoref. (K).	= Avtoreferat disertatsii na soiskanie učenoy stepeni kandidata filologičeskih nauk
BSÉ	= Bol'shaya Sovetskaya Éntsiklopediya
Byull. Pressı Sr. Vost.	= Byulleten' Pressı Srednogo Vostoka
Ç.	= Çast'
dokl.	= dokladı
Dokl. AN SSSR - V	= Dokladı Akademii Nauk SSSR - Seriya Vostokovedeniya
DTCFD	= Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi
g.	= god
Geodezizdad.	= Geodezičeskoe İzdatel'stvo
Gosizdat. İn. Nats. Sl.	= Gosudarstvennoe İzdatel'stvo İnostrannih i Natsional'nih Slovarey
İnst. V	= İstitut Vostokovedeniya [Akademii Nauk]
İzd. (- vo)	= İzdatel'stvo
İzd. İn. Nats. Sl.	= İzdatel'stvo İnostrannih i Natsional'nih Slovarey
İzv.	= İzvestiya
İzv. AN SSSR - OLI	= İzvestiya Akademii Nauk SSSR - Otdelenie Literaturı i Yazıka
İzv. VFaz. Gu - Vost.	= İzvestiya Vostočnogo Fakul'teta Azerbaydjanskogo Gosudarstvennogo Universiteta - Vostokovedenie
JMNP	= Jurnal Ministerstvo Narodnago Prosveşçeniya
J. St.	= Jivaya Starina
K.	= kısım
Kr. SIV	= Kratkie Soobşçeniya İstituta Vostokovedeniya
Kr. SİNA	= Kratkie Soobşçeniya Narodov Azii
L.	= Leningrad
Leks. Sb.	= Leksikografičeskiy Sbornik
LGU	= Leningradskiy Gosudarstvennyy Universitet

M.	= Moskova
MIV	= Moskovskiy Institut Vostokovedeniya
MK SSSR	= Ministerstvo Kul'turı SSSR
M. - L.	= Moskova - Leningrad
MSÉ	= Malaya Sovetskaya Éntsiklopediya
MVO SSSR - MIV	= Ministerstvo Visşego Obrazovaniya SSSR - Moskovskiy İnstitut Vostokovedeniya
Nov. Vost.	= Noviy Vostok
OGİZ	= Ob'edinennoe Gosudarstvennoe İzdatel'stvo
pod. red.	= pod redaksiy
red.	= redaktor
Sb.	= Sbornik
Sb. Tr.	= Sbornik Trudov
SO	= Sin oteçestva
Sov. Étn.	= Sovetskaya Étnografiya
Sov. Vost.	= Sovetskoe Vostokovedenie
Sov. Yaz.	= Sovetskoe Yazıkoznanie
SPb.	= San Petersburg
SSSR	= Soyuz Sovetskih Sotsialistiçeskih Respublik
T.	= tom
TC	= Türkiyat Mecmuası
TD	= Türk Dili
TDAY - B	= Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten
TDED	= Türk Dili ve Edebiyat Dergisi
Tr. Az. Fil. AN SSSR - LS	= Trudı Azerbaydžanskogo Filiala Akademii Nauk SSSR - Lingvistiçeskaya Seriya
Tr. MIV	= Trudı Moskovskogo İnstituta Vostokovedeniya im. N. Karimanova
Tr. Voen. İnst. İn. Ya.	= Trudı Voennogo İnstituta İnostranrıh Yazıkov
TSİK SSS - LVI	= Tsentral'nıy İspolnitel'nıy Komitet SSSR - Leningradskiy Vostoçrıy İnstitut
Uç. Zap.	= Uç. Zapiski
Uç. Zap. LGU - SFN	= Uçenie Zapiski Leningradskogo Gosudarstveunogo Universiteta - Seriya Filologiçeskih Nauk

Uç. Zap. İnst. NV	= Uçenie Zapiski İnstituta Narodov Vostoka
Vest. MGU	= Vestnik Moskovskogo Gosudarstvennogo Universiteta
vıp.	= vıpusk
Voenizdat	= Voennoe İzdatel'stvo
Vop. Yaz.	= Voprosı Yazıkoznaniya
WZKM	= Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes
Yaz. Lit.	= Yazık i Literatura
ZKY	= Zapiski Kollegii Vostokovedov pri Aziatskom Muzee Akademii Nauk
ZVORAO	= Zapiski Vostoçnogo otdela imperatorskogo Russkogo arheologičeskogo obščestva

I. GRAMERLER

1. Holdermann, *Turetskaya grammatika, ili kratkiy i legçayşiy sposob k izuçeniyu turetskogo yazıka s sobraniem imeñ, glagolov, nujneyşih k poznaniyu reçey i mnogih drujeskih razgovorov* (Grammaire Turque ou methode courte et facile pour apprendre la langue turque avec un recueil des noms, des verbes, et des maniers de parler les plus necessaire à savoir avec plusieurs dialogues familiers). SPb. 1776. 288. 7 S.

2. Holdermann, *Turetskaya grammatika ili kratkoy i legkoy sposob k obuçeniyu turetskago yazıka, s sobraniem imen, glagolov i nujneyşih k svedeniyu reçey, takoy nekotarih drujeskih razgovorov, perevedennaya s fruntsuzkogo yazıka... studentom Reyngoldım Gıblitsem.* (Grammaire Turque ou methode courte et facile pour apprendre la langue turque avec un recueil des noms, des verbes, et des maniers de parler les plus necessaire à savoir avec plusieurs dialogues familiers). [M.], 1777. 585 S. 8°.

3. Kazem-Bek-Mirza A., *Obşçaya grammatika turetsko-tatarskogo yazıka.* [Türk-Tatar dilinin genel grameri]. Kazan 1839. 523 S.

4. Kazem-Bek-Mirza A., *Obşçaya grammatika turetsko-tatarskogo yazıka.* Vtoroe izd., ispravlennoe i obogaşçennoe mnogimi novimi filologičeskimi issledovanniyami avtora. [Türk-Tatar dilinin genel

grameri. Müellifin bir çok yeni filoloji araştırmaları ile düzeltilerek genişletilmiş 2. bası]. Kazan 1846. 13. 457 S.¹

5. *Turetskaya grammatika*. [Türk Grameri]. SO, 1851. No. XI; otd. II, S. 124.

6. Terent'ev M. A., *Grammatika turetskaya, persidskaya, kirgizskaya i uzbekskaya*. [Türkçe, farsça, kırgızca ve özbekçe gramer]. SPb. 1875. 209 S.

7. Égliçka K., *Praktičeskoe rukovodstvo dlya izučeniya turetskogo yazıka*. Perv. (kollektiva studentov) s nemetskogo. [Türk dilini öğrenmek için pratik kurs. Talebe kollektivinin almandan tercümesi]. M. 1908. [Taş basma].

8. Gordlevskiy V. A., *Grammatika turetskogo yazıka. Morfoloģiya i sintaksis*. [Türk dili grameri. Morfoloji ve sentaks]. M. 1928. 44. 159. 5 S.

9. Djevdetzade H., Kononov A. N., *Grammatika sovremennogo turetskogo yazıka. Fonetika, morfoloģiya i sintaksis*. [Çağdaş Türk dili grameri. Fonetik, morfoloji ve sentaks]. L. 1934. 268 S. - [TSİK SSSR - LVI].

10. Kononov A. N., *Grammatika turetskogo yazıka*. Red. S. E. Malov. [Türk dili grameri. Red. S. E. Malov]. M. - L, 1941. 312 S. - [AN SSSR - İnst. V.]².

11. Sevorıtyan É. V., *Fonetika turetskogo literaturnogo yazıka*. [Türk edebî dili fonetiği]. M. 1955. 152 S. - [AN SSSR - İnst. Yaz].

12. Kononov A. N., *Grammatika sovremennogo turetskogo literaturnogo yazıka*. [Çağdaş Türk edebî dili grameri]. M. - L. 1956. 569 S. - [AN SSSR - İnst. V.]³.

¹ Bu eser vaktiyle almancaya da çevrilmiştir, bk. Kazembek (Kâsem beğ), Mirza, Alexandr. *Allgemeine Grammatik der Türkisch - Tatarischen Sprache; aus dem russische übersezt und mit einem Anhang and Schriftproben herausgegeben von Dr. Julius Theodor Zenker*. Leipzig, 1848; 2. Ausg., Berlin, 1850. XXVI, 272 p., 7 p.

² Bu eserin bizdeki tanıtımları için bk. Dr. Saadet Ş. Çağatay (DTCFD, c. 5 sayı 2., (1947), s. 249-252); TD, sayı 4 (1952) s. 44; A. Dilâçar, *Yabancı dillerde yazılmış türkçe gramerlerle okuma kitapları* (1939-1950), TD sayı 4 (1952), s. 228.

³ Talât Tekin'in yaptığı uzunca bir tanıtması için bk. TDAY-B (1959), s. 331-378.

2. L Ü G A T L A R

13. Pervuhin M. G., *Turetsko - tatarsko - russkiy slovar'*. [Türkçe-tatarca-rusça sözlük]. Kazan 1840.

14. Budagov L., *Sravnitel'nyy slovar' turetsko - tatarskih nareçiy*. [Türk-Tatar lehçelerinin mukayeseli sözlüğü]. 2 cilt, SPb. 1868. 71. 810. 412 S.

15. Vel'yaminov-Zernof V. V., *Slovar' djagataysko-turetskiy*. [Çağatayca - türkçe sözlük]. SPb. 1868.

16. Radiov V. V., *Opit slovaryä tyurkskih nareçiy*. [Türk lehçeleri lügatının bir denemesi]. 4 cilt. SPb. 1893 - 1911⁴.

17. Tsvetkov P., *Turetsko - russkiy i russko - turetskiy slovari*. [Türkçe - rusça ve rusça - türkçe sözlük]. SPb. 1902. - [Taşbasma].

18. Tsvetkov P., *Russko - turetskiy slovar'*. [Rusça - türkçe sözlük]. SPb. 1902. 983 S.

19. Magazanik D. A., *Russko - turetskiy slovar'*. [Rusça - türkçe sözlük]. M. 1931.

20. *Turetsko - russkiy slovar'*. Sostavil D. A. Magazanik pri uças'tii A. B. Abdurahmanova i İ. V. Levina. Pod red. prof. V. A. Gordlevskogo. [Türkçe - rusça sözlük. A. V. Abdurrahman ve İ. V. Levin'in iştiraki ile tertip eden D. A. Magazanik. Red. V. A. Gordlevskiy. 40 000 kelime]. M. 1931. 1175 sütun.

21. *Russko - turetskiy slovar'*. Sost. pod. red. İ. V. Levina. [Rusça - türkçe sözlük. İ. V. Levin'in redaksiyonu altında tertip olunmuştur]. M. 1939. 542 S. - [MİV].

22. *Russko - turetskiy slovar'*. Sostavili D. A. Magazanik, M. S. Mihaylov. Soderjat okolo 40 000 slov. [Rusça - türkçe sözlük. Tertip edenler : D. A. Magazanik ve M. S. Mihaylov. 40 000 kadar kelime ihtiva eder]. M., OGİZ - Gosizdat, İn. Nats. Sl., 1943. 320 S.

NOT : İlk tab'in fotomekanik yolu ile yapılan reproduksiyonudur. (Bk. nr. 14).

⁴ Bu sözlüğün kısa bir tanıtması için bk. M. Şakir Ülkütaşır, *XI. Yüzyıldan günümüze kadar yazılmış başlıca sözlüklerimiz*, TD, seri III, nr. 12 - 13 (1948), s. 54.

23. Magazanik D. A., *Turetsko - russkiy slovar'*. Pod. red. çl. korr. AN SSSR prof. V. A. Gordlevskogo. 40 000 slov i virajeniy. İzdanie vtoroe pererabotannoe i dopolnennoe. [Türkçe - rusça sözlük. Redaktör Sovyet İlimler Akademisi muhbir azası prof. V. A. Gordlevskiy. 40 000 kelime ve deyim ihtiva eder. Düzeltilerek genişletilmiş 2. bası]. M., İzd. İn. Nats. Sl., 1945. 704 S.

24. *Russko - turetskiy slovar'*. Sostavili D. A. Magazanik, M. S. Mihaylov, İzdanie vtoroe. Soderjit okolo 40 000 slov. Fototipiya s izdaniya 1943 g. [Rusça - türkçe sözlük. Tertip edenler: D. A. Magazanik ve M. S. Mihaylov. 2. Bası. 40 000 kadar kelime ihtiva eder. 1943 baskısının fototipi]. M., OGİZ - Gosizdat. İn. Nats. Sl., 1946. 320 S.

25. Budagov L. Z., *Srañnitel'nyy slovar' turetsko - tatarskih nareçiy*. [Türk - Tatar lehçelerinin mukayeseli sözlüğü]. 2 cilt, M. 1961. 10. 810. 6. 3. 415. [2]. S.

26. Radlov V. V., *Opit slovaryu tyurkskih nareçiy*. [Türk lehçeleri lügatının bir denemesi]. 8 cilt. M. 1963.

NOT : İlk tabın fotomekanik yolu ile yapılan reproduksiyonudur. (Bk. nr. 16).

3. ETÜDLER, MONOGRAFİLER, RAPORLAR v. s.

a) Türkiye Türkçesi

27. *Literaturmy komitet v Konstantinopole (Sozdanie komissii po sostavleniyu turetskoy grammatiki i slovaryu)*. [İstanbul'da Edebiyat Komitesi. Türk grameri ile lügatini tertip etmek için bir komisyonun kurulması]. - JMNP, LIII (1847), otd. VII, s. 50 - 51.

28. Rozen V., *Dopolnitel'naya zametka o slove « çelebi »* [« Çelebi » kelimesi hakkında tamamlayıcı not]. - ZVORAO, T. V (1890), s. 304 - 306.

29. Rozen V., *Eşço dva slova o « çelebi »* [« Çelebi » hakkında daha iki kelime]. - ZVORAO, T. XI (1899), s. 310 - 312.

30. Tizengauzen V., *K voprosu o slove « çelebi »*. [« Çelebi » kelimesi meselesine dair]. - ZVORAO, T. XI, (1899), s. 307 - 310.

31. Melioranskiy P. M., *K voprosu o znaçenii i proishojdenii slov « çalâb » i « çälâbi » v turetskom yazıke*. [Türk dilinde « çalâb »

ve « çelebi » kelimelerinin mânâ ve menşe meselelerine dair]. - İzv. Vost. otdela imp. rus. Arheol. Ob - va, T. XV. 1903, s. 36 - 43.

32. Smirnov V., *Mnimiy turetskiy sultan, imenuemy u evropeyskih pisateley XVI v. Catepinus Cyriscelebes. (K voprosu o proishojdenii i znaçenii slova « çelebi »)*. [XVI. yüzyıl Avrupa müelliflerinin Catepinus Cyriscelebes adlandırdıkları bir düzme Türk sultanı. « Çelebi » kelimesinin menşe ve mânâsı meselesine dair]. SPb. 1907. 70 S.

33. Smirnov V., *Mnimiy turetskiy sultan, imenuemy u evropeyskih pisateley XVI v. Catepinus Cyriscelebes. (K voprosu o proishojdenii i znaçenii slova « çelebi »)*. [XVI. yüzyıl Avrupa müelliflerinin Catepinus Cyriscelebes adlandırdıkları düzme Türk sultanı. « Çelebi » kelimesinin menşe ve mânâsı meselesine dair]. - ZVORAO, T. XVIII, vip. II - III, 1908, s. 1 - 70.

34. Fasmer M., *Osmanskje étimologii*. [Osmanlıca etimolojiler]. J. St. M. 1909 vip. II - III.

35. Gordlevskiy V. A., *K liçnoy onomastike v osmantsev*. [Osmanlılarda şahıs onomastiğine dair]. - Drevnosti vostoçnie, T. IV. 1913, s. 153 - 161.

36. Gordlevskiy V. A., *K postanovke izuçeniya vostoçnih yazikov. İz opita prepodavatelya turetskogo yazıka*. [Doğu dillerini öğrenmek için teşkilâtlandırma. Bir Türk dili okutmanının tecrübesinden]. Krasnie Zori 1924 : 5 (17), s. 25 - 27.

37. Falev P. A., *Staro - osmanskij perevod «krımskiy» poémi*. [« Kırım » destanının eski osmanlıca tercümesi]. - ZKV 1 (1925), s. 139 - 160.

38. Agazade F., *Pravopisanie v tyurkskom yazıke*. [Türk dilinde imlâ]. Perviy Vsesoyuzniy tyurkologičeskiy s'ezd (Bakû 1926), s. 411 - 419.

39. Dmitriev N. K., *Affiks ڭ v novo - osmanskom yazıke*. [Yeni osmanlı dilinde ڭ eki]. - Dokl. AN SSSR - V 1926, s. 67 - 70.

40. Dmitriev N. K., *K voprosu o znaçenii osmanskoj glagol'noj formi na « miş »*. [Osmanlıca « miş » li fiil şeklinin mânâsı meselesine dair]. - ZKV, vip. I. C. II. 1926, s. 91 - 96.

41. Dmitriev N. K., *Osmanskje glossı XVI veka*. [XVI. yüzyıl osmanlı glosları]. - Dokl. A. N. SSSR - V. 1926, s. 100 - 102.

42. Dmitriev N. K., *Problemi i dostijeniya bosniyskoy tyrkologii*. [Bosna türkolojisinin meseleleri ve başarıları]. - ZKV 2 : 1 (1926). S. 97 - 108⁵.

43. Dmitriev N. K., *Ukazatel'nie mestoimeniya v osmanskoy yazıke*. [Osmanlı dilinde işaret zamirleri]. - Dokl. AN SSSR - V, 1926, s. 97 - 99.

44. Korol'kova, *Latinskiy alfavit v Turtsii*. [Türkiye'de lâtın alfabesi]. - Nov. Vost. 1926 : 13 - 14, s. 457 - 458.

45. Yoldju, *Bor'ba vokrug alfavita. (Pis'mo iz Konstantinopolya)*. [Alfabe etrafında mücadele. İstanbul'dan bir mektup]. - Nov. Vost. 1926 : 15, s. 293 - 301.

46. Çobanzade B., *Metodika prepodavaniya tyrkского yazıka i literaturı*. Ç. II. [Türk dili ile edebiyatını öğretme metodu. K. II.]. Bakü 1927. 196 S.

47. Gordlevskiy V. A., *Kyul'han - bei v Konstantinopole i ih argo*. [İstanbul'da külhanbeyler ve argoları]. - Dokl. AN SSSR - V 1927, 1, s. 19 - 24.

48. Laroç E., *K voprosu o latinizatsii v Turtsii*. [Türkiye'de (alfabenin) lâtinceleştirilmesi meselesine dair]. - Kul'tura i pis'mennost' Vostoka. II (1928), s. 34 - 43.

49. *Latinizatsiya alfavita v Turtsii*. [Türkiye'de alfabenin lâtinceleştirilmesi]. - Byull. Pressı Sr. Vost. 1928 : 1, s. 47.

50. *Noviy turetskiy alfavit*. [Yeni Türk alfabesi]. - Byull. pressı Sr. Vostoka. 1928, 6 - 7, s. 49 - 52.

51. *Reforma turetskogo yazıka*. [Türk dili reformu]. - Byull. pressı Sr. Vostoka. 1928, 1, s. 47 - 48.

52. *Noviy alfavit*. [Yeni alfabe]. - Byull. pressı Sr. Vostoka, 1929, 1, (9), s. 25 - 29.

53. *Reforma turetskoy pis'mennosti*. [Türk yazısı reformu]. - Byull. pressı Sr. Vostoka. 1929, 1, (9), s. 24 - 25.

54. S. Ş., *Reforma alfavita v Turtsii*. [Türkiye'de alfabe reformu]. - Nov. Vost. 25, (1929), s. 249 - 257.

⁵ Abdülkadir [Ivan] bu incelemeyi « Bosna Türkolojisinin tedkik ettiği meseleler ve elde ettiği neticeler » adı altında dilimize çevirmiştir. Bk. TM II (1926), İstanbul 1928, s. 622 - 630.

55. Yust K., *Reforma alfavita v Turtsii*. [Türkiye 'de alfabe reformu]. - Kul'tura i pis'mennost' Vostoka. 1929 : 4, s. 18 - 48.
56. Gordlevskiy V. A., *Proishojdenie osmanskogo slova «ozan»* [Osmanlıca «ozan» kelimesinin etimolojisi], - Uç. Zap. Inst. NV 1 (1930), s. 229 - 231.
57. *Kongres po turetskomu yazıku*. [Türk dili kongresi]. - Revolyutsiya i pis'mennost' 1932, 4 - 5 (14 - 15), s. 178 - 181.
58. Yuşmanov N. V., *Latinizirovanmy koran*. [Lâtin harfli Kur'an]. - Revolyutsiya i pis'mennost' 1932 : 4 - 5 (14 - 15), s. 181 - 182.
59. Samoyloviç A. N., *Yazıkovoe stroitel'stvo v Turtsii*. [Türkiye 'de dil kuruculuğu]. - Pis'mennost' i revolyutsiya. (M. - L. 1933). s. 187 - 191.
60. Yanskiy Gr., *Çetirehletie latinizatsii v Turtsii*. [Türkiye 'de (alfabenin) lâtinleştirilmesinin dördüncü yıldönümü]. - Revolyutsiya i pis'mennost' 1933 : 1 (16), s. 142 - 158.
61. Borovkov A. K., *Priroda «Turetskogo izafeta»*. [Türk dilinde izafetin mahiyeti]. - AN SSSR akedemiku N. YA. Marru. M. - L. 1935, s. 165 - 177.
62. Şarifov A. M., *O printsipah klassifikatsii grammatičeskih kategorii tyurkskogo yazıka*. [Türk dilindeki gramer kategorilerinin tasnifi prensipi hakkında]. - Tr. Az. Fil. AN SSSR - LS 31 (1936), s. 63 - 89.
63. Dmitriev N. K., *Slujebnie imena v turetskom yazıke*. [Türk dilinde edatlar]. - Sov. Yaz. 3 (1937), s. 129 - 145.
64. Djikiya S. S., *Turetskiy yazık*. [Türk dili]. - Literaturnaya Éntsiklopediya 11 (1939).
65. Dmitriev N. K., *Stroy turetskogo yazıka*. [Türk dilinin yapısı]. L. 1939. 60 s. - [LGU - Seriya «Stroy yazıka» 11].
66. Kononov A. N., *Turetskaya glagol'nayu forma na «mış»*. [«Mış» li türkçe fiil şekli]. - Uç. Zap. LGU - SFN 1939, 1 (20), s. 34 - 49.
67. *Turetskiy Yazık*. [Türk dili]. - MSÉ 10 (1940), s. 895.
68. Gordlevskiy V. A., *Programma po turetkomu yazıku*. [Türk dili programı]. M., Voenizdat., 1941. 10. s.
69. *Instruktsiya po transkribovaniyu geografičeskih naimenovanij*

Turtsii. (Predvaritel'noe izdanie). [Türkiye coğrafî adlarının transkripsiyonuna dair talimat. İhzarî baskı]. M., Geodezizdad., 1941. 16. s.

70. Kononov A. N., *Turetskoe deepriçastie diye.* [Türkçede *diye* gerundiumu]. -Raboçaya hronika İnstituta Vostokovedeniya AN SSSR, 2 (1945), s. 25 - 27.

71. Gordlevskiy V. A., *Çislitel'noe 50 v iuretskom yazıke.* (*K voprosu o şçete v turetskih yazıkah*). [Türk dilinde elli sayısı. Türk dillerinde aded meselesine dair]. -Izv. AN SSSR 4: 3 - 4 (1945), s. 135 - 147.

72. Mayzel' S. S., *Kategoriya veşçestvennosti v turetskom yazıke.* [Türk dilinde maddilik kategorisi]. - Tr. MİV 3 (1946), s. 146 - 161.

73. Kononov A. N., *İz istorii grammatičeskoj razrabotki turetskogo yazıka v Turtsii.* [Türkiye'de türk dili grameri çalışmaları tarihinden]. - Tr. MİV 4 (1947), s. 97 - 104.

74. Mayzel' S. S., *Kategoriya unikal'nosti i plyural'nosti v turetskom yazıke.* [Türk dilinde teklik ve çokluk kategorisi]. - Tr. MİV 4 (1947), s. 7 - 31.

75. *Turetskiy yazık.* [Türk dili]. - BSÉ. 55 (1947), s. 226.

76. Sevortyan É. V., *Pryamoe dopolnenie v turetskom yazıke.* [Türk dilinde düz tümleş]. - Vest. MGU 1948: 12, s. 81 - 106.

77. Kononov A. N., *Étimologiya slova düyil' «ne est», «ne».* [«Değil» kelimesinin etimolojisi]. - Sov. Vost. 6 (1949), s. 97 - 101.

78. Kononov A. N., *Opit analiza termina türk.* [«Türk» sözü üzerinde bir tahlil denemesi]. - Sov. Étn. 1949: 1, s. 97 - 101.

79. Lyübimov K. M., *Obrazovanie, znaçenie i upotreblenie vremen v turetskom yazıke.* [Türk dilinde zamanların teşekkülü, mânâsr ve kullanışı]. Avtoref. (K). M. 1949. 7 s.

80. Kononov A. N., *Formirovanie turetskogo natsional'nogo yazıka.* [Türk milli dilinin teşekkülü]. - Nauçnaya sesiya, 1950 (L. 1950), s. 5 - 9.

81. Kuznetsov P. İ., *Usloomy period v turetskom yazıke.* [Türk dilinde şart periodu]. Avtoref. (K). M. 1950. 18 s.

82. Borovkov A. K., *İz materialov dlya istorii turetskogo ya-*

zıka. [Türk dili tarihine ait malzeme]. -Tyurkologičeskiy sbornik 1. M. - L. 1951. s. 73 - 79.

83. Dmitriev N. K., *Nareçie mesta v turetskom yazıke*. [Türk dilinde yer zarfları]. -Pamyati akademika L'va Vladimiroviça Şçerbi. (L. 1951), s. 152 - 164.

84. Grunin T. İ., *Predlojeniya s « ki » v turetskom yazıke*. [Türk dilinde « ki » li cümleler]. - Uçebno - metodıçeskiy byulletin'. M. 1951. II, s. 12 - 27.

85. Veşçilova V. F., *Glagoli dvojeniya v turetskom yazıke*. [Türk dilinde hareket fiilleri]. Avtoref. (K). M. 1951. 16 S. - [LGU].

86. Dolganov L. N., *Puti razvitiya idiomatiki v sovremennom turetskom yazıke*. [Çağdaş türk dilinde idiomatikin gelişme yolları]. - Avtoref. (K). M. 1952. 16 s. - [MİV].

87. Gol'perina E., *K voprosu ob istorii razvitiya turetskogo literaturnogo yazıka. Period ot 1928 do 1951*. [Türk edebî dilinin gelişmesi tarihi meselesine dair. 1928 - 1951 devri]. M. 1952. 83 s. - İzd. Vısşey diplomat. şkolı MİD SSSR.

88. Sokolov S. A., *O nekotorih otglagol'mh imenah v turetskom yazıke. (Otglagol'me imena na dik, acak, mak, maklık i aş)*. [Türk dilinde fiilden yapılmış bazı isimler hakkında. Fiillerden -dik, -acak, -mak, -maklık ve -iş ekleri ile yapılmış isimler]. Avtoref. (K). M. 1952. 20 s.

89. Kononov A. N., *İz istorii izuçeniya turetskogo yazıka v Rossii (do XX stoletiya)*. [XX. yüzyıla kadar Rusya'da türk dili tedkikleri tarihinden]. - Nauçnaya sesiya 1952 - 1953 gg. (L. 1953), s. 4 - 9.

90. Kononov A. N., *İz istorii oteçestvennoy tyurkolögi*. [Memleket (Rusya) Türkolojisi tarihinden]. - Uç. Zap. IV, 6 (1953), s. 269 - 275.

91. Kononov A. N., *O soyuznom slove « diye » v turetskom yazıke*. [Türk dilinde « diye » bağlayıcısı hakkında]. - Akademiku Vladimiru Aleksandroviçu Gordlevskomu k ego semidesyatipyatiletıyu. Sb. statey, (M. 1953), s. 137 - 144.

92. Kuznetsov P. İ., *Uslovnoe naklonenie v turetskom yazıke*. [Türk dilinde şart sıygası]. - Akademiku Vladimiru Aleksandroviçu Gordlevskomu k ego semidesyatipyatiletıyu. Sb. statey, M. İzd - vo AN SSSR, 1953, s. 155 - 162.

93. Lyubimov K. M., *O nastoyaşçem - buduşçem vremeni v turetskom yazıke*. [Türk dilindeki geniş zaman kipi hakkında]. - Akademiku Vladimiru Aleksandroviçu Gordlevskomu k ego semidesyatiletıyü. Sb. statey. M. 1953, s. 163 - 167.

94. Mayzel' S. S., *Kategoriya definitivnosti v turetskom yazıke*. [Türk dilinde belirlilik kategorisi]. - Akademiku Vladimiru Aleksandroviçu Gordlevskomu k ego semidesyatıpyatiletıyü. Sb. statey. M. 1953, s. 168 - 186.

95. Polyakova V. E., *Voprosı leksiki sovremennogo turetskogo literaturnogo yazıka*. [Çağdaş Türk edebî dilinin lügat meseleleri]. Avtoref. (K). L. 1953. 19 s.

96. Staroslav L. N., *Metodika prepodavaniya turetskogo yazıka. na naçal'nom étape obuçeniya*. [Tahsilin başlangıç safhasında Türk dili tedrisatı metodu]. Avtoref. (K). M. 1953. 45 s.

97. Staroslav L. N., *Ob udarenii v turetskom yazıke*. [Türk dilindeki vurgu hakkında]. - Tr. Voen. İnst. İn. Ya. 1953, 2, s. 78-97.

98. Aganin R. A., *Povtori i ustoyçivie odnorodnie parnie soçetaniya v sovremennom turetskom yazıke*. [Çağdaş Türk dilinde tekrarlar ve aynı neviden sâbit ikizler - koşmazlar]. Avtoref. (K). M. 1954. 17 s. - [MİV].

99. Kononov A. N., *O pronominalizatsii v turetskom yazıke*. [Türk dilindeki pronominalizasyon (zamirleştirme) hakkında]. Dokladı sovyetskoy delegatsii na XXIII mejdunarodnom Kongresse vosto-kovedov Sektsiya Altaistiki. M. - L, 1954. [40] s.

Not : s. 24 - 39 ' da aynı tebliğin ingilizce metni yayınlanmıştır.

100. Kuznetsov P. İ., *Liçnie affiksı v turetskom yazıke*. [Türk dilinde şahıs ekleri]. - Tr. Voen. İnst. İn. Ya. 5 (1954), s. 57 - 72.

101. Man'kina S. S., *Affiksı, obrazuyuşçie imena suşçestvitel'nie i prilagatel'me v turetskom yazıke*. [Türk dilinde isim ile sıfatları teşkil eden ekler]. Avtoref. (K). 1954. 13 s. - [MK SSSR - MİV].

102. Mihaylov M. S., *Perifrastıçeskie formı i kategoriya vida v turetskom glagole*. Pod. red. i s predisl. N. K. Dmitrieva. [Türk fiilinde perifrastik şekiller ve kılınış kategorisi. N. K. Dmitriev'in redaksiyonu ve önsözü]. M. 1954. 139 s. - [MVO SSSR - MİV].

103. Sokolov S. A., *Analiz znaçeniy i upotrebleniya otglagol'nıh*

imen na «-dik» i na «-ma» v sravnitel'nom plane. [Fiillerden «-dik» ve «-ma» ekleriyle yapılmış isimlerin karşılaştırmalı olarak mânâlarının tahlili ve kullanışları]. - Tr. Voen. İnst. İn. Ya. 1954: 6, s. 67-79.

104. Mihaylov M. S., *Ob aberratsii zaloga v turetskom glagole.* [Türk fiilinde çatının kaideden ayrılması hakkında]. M. 1955. - [AN SSSR - İnst. Yaz.].

105. Alcksandrov G. P., *Poslelogi v sovremennom turetskom yazıke.* [Çağdaş Türk dilinde postpozisyonlar]. Avtoref. (K). 1956. 26 s.

106. Baskakov A. N., *Turetskiy yazık.* [Türk dili]. - BSÉ 43 (1956). s. 436.

107. Kononov A. N., *O slojnopodçinenom bessoyuznom predlojenii v turetskom yazıke.* [Türk dilinde konjunksionsuz bağımlı birleşik cümleler hakkında]. - Kr. SİV 22 (1956), s. 13-18.

108. Kuznetsov P. İ., *O perifrasticheskih formah turetskogo yazıka.* [Türk dilinin perifrastik şekilleri meselesine dair]. - Kr. SİV 18 (1956), s. 19-33.

109. Baskakov N. A., *Obzor lingvistiçeskih statey v jurnale «Turetskiy yazık».* [«Türk Dili» dergisindeki lengüistik yazılara bir bakış]. - Vop. Yaz. 1957: 4, s. 103-108.

110. *İnstruksiya po peredaçe na kartah geografiçeskih nazvaniy Turtsii.* [Türkiye coğrafi adlarının haritalardaki belirtilmesine dair talimat]. M., Redizdad. VTS, 1957. 19 s.

111. Kononov A. N., *VIII kongres Turetskogo Lingvistiçeskogo Obsçestva.* [Türk Dili Kurumu'nun VIII. Kongresi]. - Sov. Vost. 1957, IV, s. 195-197.

112. Kuznetsov P. İ., *O printsipah videleniya çastey reçi (Na materialah turetskogo i russkogo yazıkov).* [Kelime bölüklerinin tak-simi prensibi hakkında. Türk ve Rus dilleri malzemesine göre]. - Sb. Tr. po yazıkoznaniyu 1 (1957), s. 66-83.

113. Mayzel' S. S., *İzafet v turetskom yazıke. Redaktsiya, predislovie i primeçaniya A. N. Kononova.* [Türk dilinde izafet. A. N. Kononov'un redaksiyonu, önsöz ile notları]. M. - L. 1957. 183 s. - [AN SSSR - İnst. V.]⁸.

⁸ Bu eserin Abdülkadir İnan tarafından yapılan uzunca bir tanıtması için bk.: TDAY - B (1958), s. 279-313.

114. Aş n i n F. D., *Printsıprı differensiatsii turetskih ukazatel'mh mestoimeniy*. [Türk dilindeki işaret zamirlerini ayırt etme prensipleri]. - Vopr. Yaz. 1958. No. 2, s. 101 - 108.
115. B a s k a k o v N. A., *K voprosu o pridatoçnih predlojeniyah v turetskom yazıke*. [Türk dilinde bağılı cümleler meselesine dair]. - Uç. Zap. AGİ. 1958. Gumanit. ser. No. 1, s. 179 - 191.
116. B a s k a k o v A. N., *Oborotı s nelıçmmı formamı glagola i pridatoçme predlojeniya v turetskom yazıke*. [Türk dilinde şahsız fiil şekillerinin neveleri ve bağılı cümleler]. Avto-ref. (K). M. 1958. 17 s.
117. B a s k a k o v A. N., *O nekotorıh tipah turetskih slovarey*. [Türk sözlüklerinin bir kaç tipi hakkında]. - Leks. Sb. 1958. C. III. s. 143 - 153.
118. K o n o n o v A. N., *O pronominalizatsii v turetskom yazıke*. [Türk dilinde pronominalizasyon (zamirleştirme) hakkında]. - Voprosı grammatiki i istorii vostoçnih yazıkov. M. - L., 1958, s. 169 - 186.
119. L y u b i m o v K. M., *O dvuh funktsiyah zalogovıh affiksov v turetskom yazıke*. [Türk dilindeki fiil çatısı eklerinin iki fonksiyonu hakkında]. - Turetskiy sbornik 1958, s. 169 - 179.
120. L y u b i m o v K. M., *Turetskiy yazık*. [Türk dili]. - Sovremennaya Turtsiya. M. 1958, s. 31 - 39.
121. M i h a y l o v M. S., *O forme na -(y) sı v turetskom yazıke*. [Türk dilindeki -(y) ası şekli hakkında]. - Uçenie zapiski kafedri inostrannıh yazıkov vostoçnogo fakul'teta İnstituta Mejdunarodnih otnoşeniy 1958, 1, s. 141 - 154.
122. M o l l o v a M e f k y u r e , *Turetskiy yazıkoviıy pamyatnik, napisanmy kirillovskim şriftom*. [Matbu Kiril harfleri ile yazılmış bir Türk dili eseri]. - Vtoroe regional'no soveşçanie po diyalektologii tyurkskih yazıkov. Novyabr 1958 (Tez. dokladov). Kazan. Tatarsk. kn. i vd-vo 1958, s. 47.
123. S e v o r t y a n É. V., *Na vos'mom s'ezde Obşçestva turetskogo yazıka*. [Türk Dil Kurumunun VIII. Kurultayında]. - Vopr. Yaz. 1 (1958), s. 166 - 169.
124. S e v o r t y a n É. V., *Turetskoe yazıkoznanie k VIII s'ezdu turetskih lingvıstov*. [Türk dilcilerinin VIII. kurultayında Türk dil bilgisi]. - Sov. Vost. 2 (1958), s. 130 - 142⁹.

⁹ Türkçe tercümesi için bk. TDAY - B (1958), s. 333 - 341.

125. Aganin R. A., *Povtori i odnorodnie parnie soçetaniya v sovremennom turetskom yazıke*. [Çağdaş Türk dilinde tekrarlar ve aynı neviden ikizlemeler]. M. 1959. 144 s. - [AN SSSR - İnst. V.].

126. Baskakov A.N., *O klassifikatsii priçastiy v turetskom yazıke*. [Türk dilinde fiil sıfatlarının tasnifi hakkında]. - Vop. Yaz. 1959. C. VI. s. 110 - 114.

127. Rojanskiy A. A., *O nekotorih osobennostyah glagol'mh frazeologičeskih soçetaniy v turetskom*. [Türk dilinde fiil frazeolojik uygunluklarının bazı hususiyetleri hakkında]. - Kr. SİV 29 (1959), s. 59 - 64.

128. Aganin R. A., *O printsipah podaçi podrajatel'nh slov v turetskih slovaryah*. [Türk sözlüklerinde ses taklidi kelimelerinin belirtilmesi prensibi hakkında]. - Tyurko - mongol'skoe yazıkoznanie i fol'koristika. M. 1960, s. 159 - 172.

129. Aşnin F. D., *Çetire turetskih frazeologizma*. [Dört Türk frazeolojizmi]. - Vop. Yaz. 1960, s. 80 - 85.

130. Rojanskiy A. A., *Frazeologičeskie slovosočetaniya s glagol'mm sterjнем v sovremennom turetskom yazıke*. [Çağdaş Türk dilinde fiil esaslı frazeolojik kelime uygunlukları]. - Tyurko mongol'skoe yazıkoznanie i fol'koristika. M. 1960, s. 133 - 158.

131. Yusipova R. R., *Leksiko - semantiçeskie osobennosti ustoyçivih glogol'mh soçetaniy v turetskom yazıke*. [Türk dilinde sâbit fiil uygunluklarının leksik - semantik hususiyetleri]. - Tyurko - mongol'skoe yazıkoznanie i fol'koristika. M. 1960, s. 112 - 132.

132. Aganin R. A., *Slovar' «Kamus - u tyurki» Şemseddina Sami Fraşeri (İz istorii turetskoy leksikografii)*. [Şemseddin Sami Fraşeri'nin Kâmûs - ı Türkî 'si - Türk leksikografyası tarihinden]. - Kr. SİNA XL. Yazıkoznanie. M. 1961, s. 87 - 99.

133. Mihaylov M. S., *O perifrastiçeskih formah v turetskom yazıke*. [Türk dilinde perifrastik şekilleri hakkında]. - Kr. SİNA XL. Yazıkoznanie. M. 1961, s. 129 - 135.

134. Aganin R. A., *Leksiko - grammatičeskaya priroda turetskih sostavnih glagolov i printsipi ih otrajeniya v slovaryah*. [Türkçe mürekkep fiillerinin sözlük - gramer mahiyeti ve bunların sözlüklerde aktirilmesi prensibi]. - Kr. SİNA LX, Turtsiya. M. 1962, s. 64 - 77.

135. Dmitriev N. K., *Affiks ٴ in v novo-osmanskom yazıke*. [Yeni Osmanlı dilinde ٴ eki]. - *Sroy tyurkskih yazıkov*. M. 1962, s. 109 - 113.
136. Dmitriev N. K., *K izučeniyu turetskoy mimologii*. [Türk mimolojisi tedkikine dair]. - *Sroy tyurkskih yazıkov*. M. 1962, s. 59 - 84 ¹⁰.
137. Dmitriev N. K., *K voprosu o značenii osmanskoy glagol'noy formi na «miş»*. [Osmanlıca «miş» li fiil şeklinin mânâsı meselesine dair]. - *Sroy tyurkskih yazıkov*. M. 1962, s. 181 - 186.
138. Dmitriev N. K., *Nareçie mesta v turetskom yazıke*. [Türk dilinde yer zarfları]. - *Sroy tyurkskih yazıkov*. M. 1962, s. 27 - 42.
139. Dmitriev M. K., *Slujebnie imena v turetskom yazıke*. [Türk dilinde edâtlar]. - *Sroy tyurkskih yazıkov*. M. 1962, s. 114 - 132.
140. Dmitriev N. K., *Ukazatel'me mestoimeniya v turetskom yazıke*. [Osmanlı dilinde işaret zamirleri]. - *Sroy tyurkskih yazıkov*. M. 1962, s. 19 - 21.
141. Gordlevskiy V. A., *Proishojdenie osmanskogo slova «uzan»*. [Osmanlıca «ozan» kelimesinin etimolojisi]. - *Akademik V. A. Gordlevskiy; İzbrannie şoçineniya III*. M. 1962, s. 264 - 265. - [AN SSSR].
142. Lyubimov K. A., *Skol'ko znaçeniy u turetskogo glagola kesmek?* [Türk fiili kesmek'in kaç mânâsı vardır?]. - *Kr. SİNA LX, Turtsiya*. M. 1962, s. 78 - 81.
143. Staroslav L. N., *Po povodu «Fonetiki turetskogo yazıka» Tahsina Banguoğlu*. [Tahsin Banguoğlu'nun «Türk Dilinin Sesbilgisi» münasebetiyle]. - *Kr. SİNA, LX, Turtsiya*. M. 1962, s. 82-102.
144. Veşçilova V. F., *Glagoli dvijeniya v turetskom yazıke*. [Türk dilinde hareket fiilleri]. - *İssledovaniya po sravnitel'noy grammatike tyurkskih yazıkov*. Ç. IV, *Leksika* (M. 1962), s. 101 - 114.
145. Yusipova R. R., *Onekotorih slovosočetaniyah tipa «imya + glagol» v turetskom yazıke*. [Türk dilinde «isim + fiil» tipi bir

¹⁰ Bu etüd ilk defa almanca olarak yayınlanmıştır. Bk. N. K. Dmitriev, *Beitragge zur osmanischen Mimologie*. - *WZKM*, Bd. XXXIV, Heft 1-2. Wien. 1927, s. 105-122.

kaç kelimenin uygunluğu hakkında]. - Kr. ŞINA, LX, Turtsiya. M. 1962, s. 103 - 115.

146. Baskakov A. N., *Strukturnie tipi terminov v turetskom yazıke i ih leksikoğrafiçeskoie oformlenie*. [Türk dilinde terimlerin struktür tipi ve bunların leksikografik şekillenmesi]. - Leks. Sb. 7 (1963), s. 117 - 125.

147. Bukşpan A. K., *K voprosu o znaçenii imeni tyurok*. [Türk. adının mânâsı meselesine dair]. - İzv. VFAz. GU - Vost. s. s. 59 - 60.

IV. A Ğ I Z L A R

a) Anadolu

148. Maksimov V. A., *Opti issledovaniya tyurkskih dialektov v Hudavendgyare i Karamanii*. [Hüdâvendigâr ve Karaman Türk diyalektleri araştırmaları denemesi]. SPb. 1867. 98 s.

149. Pisaref V., *Neskol'ko slov o trebizondskom dialekte*. [Trabzon ağzı hakkında bir kaç söz]. - Zapiski Vostoçnogo otdela Russkoğo arheologiçeskoğo obşçestva. C. XIII. SPb. 1901, s. 173 - 201.

150. Martinoviç N., *Turetskaya skazka ob « ugadiçke po nevo-le »*. [Zoraki yorumcu türk masalı - Eskişehir' den]. - Sb. v çest' Potanina. SPb. 1909, s. 87 - 98.

151. Gordlevskiy V. A., *Obraztsı osmanskago narodnago tvorçestva I*. [Osmanlı halk eserleri örnekleri I: Bursa, Ankara, İzmit, Konya, Niğde, Sivas vb. ağızlar]. M. 1916.

b) Karamanlı

152. Dmitriev N. K., *Materialı po osmanskoj dialektologii. Fonetika « karamalitskogo » yazıka*. [Osmanlı diyalektolojisine ait malmzeme. Karamanlı dili fonetiği]. - ZKV 3 : 2 (1928), s. 417 - 458; 4, s. 107 - 158.

c) Rumeli

153. Selişçev A. M., *Oçerki po makedonskoj dialektologii I*. [Makedonya diyalektolojisine ait denemeler I]. Kazan 1918.

154. Dmitriev N. K., *Zametki po bulgarsko - turetskim govoram*. [Bulgaristan'daki Türk ağızları hakkında mülâhazalar]. - Dokl. AN SSSR - V 1927 : 10, s. 210 - 216.

V. KARŞILIKLI TESİRLER, KELİME ALIŞ - VERİŞLERİ

155. Açıryan R. *Vzaimnoe vliyanie tyurkskogo i armyanskogo yazıkov*. [Türk dili ile ermenicenin karşılıklı tesirleri]. - Perviy Vsesoyuzny tyurkologičeskiy s'ezd (Bakû 1926), s. 152 - 153.

156. Dmitriev N. K., *Étyudi po serbsko - turetskomu yazıkov - mu vzaimodeystviyu*. [Sırpça ve türkçenin müteakabil tesiri hakkında etüdler I - IV]. - Dokl. AN SSSR - V, 1928 : 2, s. 17 - 22 ; 1928 : 12, s. 268 - 275 ; 1929 : 5, s. 89 - 95 ; 1929 : 6, s. 103 - 108.

157. Gordlevskiy V. A., *K voprosu o vliyanii turetskogo yazık - ka na arapskiy, (Leksiçeskiy material)*. [Türk dilinin arabcaya tesiri meselesi hakkında. Lügata ait malzeme]. - ZKV 4 (1930), s. 270 - 291.

158. Dmitriev N. K., *Turetskie élementi v russkih argo*. [Rus argolarında türkçe unsurlar]. - Yaz. Lit. 7 (1931), s. 159 - 179.

159. Mayzel' S. S., *Arabskie i persidskie élementi v turetskom yazıke*. [Türk dilinde arabca ile farsca unsurlar]. M. 1945. 59 s. - [MIV].

160. Mollov Riza, *Nekotorie nablyüdeniya vzaimnogo vliyanı - ya bolgarskogo i turetskogo yazıkov*. [Bulgar ve Türk dillerinin karşılıklı tesirlerine dair bazı müşahdeler]. - Vtoroe regional'noe so - veşçanıe po diyalektologii tyurkskih yazıkov, Noyabr, 1958. (Tezisi dokladov). Kazan, tatarsk, kn. izd - vo 1958, s. 45 - 46.

161. Dmitriev N. K., *O tyurkskih élementah ruskogo slovaryä*. [Rus sözlüğünün türkçe unsurları hakkında]. - Leks. Sb. 3 (1958), s. 3 - 47.

162. Dmitriev N. K., *O tyurkskih élementah ruskogo slovaryä*. [Rus sözlüğünün türkçe unsurları hakkında]. - Stroy tyurkskih yazıkov. M. 1962, s. 503 - 569.

163. Dmitriev N. K., *Turetskie élementi v russkih argo*. [Rus argolarında türkçe unsurlar]. - Stroy tyurkskih yazıkov. M. 1962, s. 483 - 502.

164. Dondua K., *Ob odnoy lingvistiçeskoj kal'ke. (Turetskie vırajeniya v armyanskom i gruzinskom yazıkah)*. [Bir dil calque'i hakkında. Ermeni ve Gürcü dillerinde türkçe deyimler]. - Yazık i mişlenie 10, s. 102 - 106.

* Bu bibliyografyanın tatbikî gaye ile yazılmış eserler hakkındaki kısmı, meemu - anın sonraki sayısındadır.